

Dato: 19. mars 2018 Fra/til:

Referent: Hanne Lauveng Møteleder: Kristin Solbjør

Til stede: Holger Gustavsen, Taternes landsforening
Lennart Karlsen, Taterne/romanifolkets menneskerettighetsforening
Linda Aleksandersen, Landsforeningen for romanifolket
Mona Ourum Johansen, De reisende kvinners forum
Sara Wilhelmsen
Wigdis Ross-Larsen
Solveig Andreassen
Dagmar Ånerud
Jim-Roger Pettersen
Fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet:
Avdelingsdirektør Kristin Solbjør
Rådgiver Ida Kjeøy
Rådgiver Hanne Lauveng

Fraværende: Jone Pedersen, Romanifolkets forening
Camilla Skogvoll, Romano Kettanipa

Kopi:

Møte i referansegruppen for oppfølging av NOU 2015: 7

Statssekretær Anne Karin Olli var innom og ønsket velkommen, og sa at hun håpet på gode innspill til det videre arbeidet.

Rammer for møtet

Etter en presentasjonsrunde rundt bordet tok Kristin opp hva som er rammene for møtet. I første omgang er det hvordan midlene for kollektive oppreisningen skal forvaltes videre som er tema. Andre temaer vil vi komme tilbake til senere. Referansegruppen er en innspillsgruppe og et diskusjonsforum hvor det er frivillig å delta. Det er ikke lagt opp til lønn eller honorarer til deltakerne, det er ikke vanlig i referansegrupper. Departementet dekker reiseutgifter for å delta på møtene. Det blir ikke gjort vedtak i gruppen – det er Stortinget som gjør de endelige vedtakene. Gruppen kan være med å påvirke hvordan vi skal jobbe videre, om vi skal ha fysiske møter eller jobbe på andre måter.

Organisasjonene som deltar i gruppen representerer sine medlemmer. Enkeltpersonene som deltar representerer seg selv. Departementet mener det er viktig å ha med begge grupper, for at bredden i synspunkter skal komme fram.

Ida har ringt rundt til alle deltakerne på forhånd, og tilbakemeldingene tyder på at alle er enige om følgende kjøreregler:

- Alle skal få snakke.
- Det skal være en streng møteledelse og begrenset taetid.
- Det blir laget referat fra møtet – det er ikke tillatt å ta opptak.
- Referatet sendes til alle deltakerne som får en uke på å komme med tilbakemeldinger, før referatet blir offentlig.

Innspill fra deltakerne:

- Holger ønsker at departementet lager et mandat for arbeidet i gruppen, og at det lages en tydeligere dagsorden før neste møte.
- Lennart ønsker at det videre arbeidet foregår gjennom fysiske møter. Linda og Mona støttet forslaget.

Informasjon om prosessen videre

Ida presenterte hvordan saker går fra departementet til politisk ledelse i departementet, videre til regjeringen og til slutt til Stortinget. Mulighetene for å påvirke prosessen er i departementets arbeid – som i denne gruppa – og når Stortinget behandler det endelige forslaget.

Kristin informerte om at det i 2018 står 19 millioner kroner på konto, som er satt av til den kollektive oppreisningen. Regnestykket ser slik ut:

Midler som er holdt tilbake fra Stiftelsen Romanifolkets taternes kulturfond 2015-2017	+ 15,9 millioner kroner
Brukt til tilskudd i den midlertidige tilskuddsordningen i 2017	- 2,3 millioner kroner
Bevilgning fra Stortinget i 2018	+ 5,4 millioner kroner
Sum i 2018	19 millioner kroner

13,6 millioner kroner av disse midlene må benyttes innen utgangen av 2019. Det er lagt opp til at det fortsatt blir gitt årlige midler på i overkant av 5 millioner kroner, hvis ikke Stortinget bestemmer noe annet.

Departementet ønsker innspill på hvordan disse midlene skal brukes. Departementet foreslår at det settes av et beløp til en midlertidig tilskuddsordning også i 2018, slik at gode tiltak kan få støtte i denne perioden.

Innspill fra deltakerne:

Lennart:

- Det er viktig at vi finner en ordning som gagnar så mange som mulig.
- Det kan være en idé å kjøpe et eget sted, som en campingplass, et kontor eller et senter. Det kunne fungere som et kurscenter, et sted å ha teaterforestillinger, det kan selges varer der, ha et veiledningssenter etc. Det er viktig å understreke at dette er for de som vil – de som ikke vil ha det, trenger ikke ødelegge for andre.

Linda:

- Det kan etableres et kulturhus, med filialer i de store byene. Det er viktig med treffsteder. Det kan være aktuelt å bruke steder som Holbergsgate 5 i Oslo, hvor Misjonen hadde kontor. Birkelid barnehjem på Sørlandet har tidligere vært vurdert, stedet har store uteområder og kan brukes til camping etc. Det går an å tenke at steder som forbindes med noe negativt kan snus til noe positivt.
- Det kan også lages "feriekolonier" for eldre hvor de kan møte sine egne.

Holger:

- Erstatningen er gitt for ulike overgrep stat og kirke har begått, folkegruppen må få styre sin erstatning selv.
- Den kollektive oppreisningen kan ikke brukes til individuelle erstatninger. Vi må i tillegg arbeide for rettferdig individuell erstatning.
- Det er viktig å få ro rundt dette og finne en styringsform som alle kan si seg enige i.
- En kollektiv oppreisning behøver ikke være en utdelingsmodell. Det er mulig med flere typer forvaltningsmodeller. Midlene kan for eksempel investeres i en eiendom som kommer folket til gode. Stedet kan være økonomisk selv bærende ved at vi har forretningsdrift der, søker tilskudd etc.
- Støtter at det blir laget en midlertidig tilskuddsordning i år.

Sara:

- Det er viktig å tenke framover, uavhengig av alt som har vært. Det bør kunne gå an å finne én felles sak alle kan bli enige om.
- En møteplass er en god idé. Det er viktig at det er et kulturhus *for taterne* – *av taterne*. Folket må få frie tøyler til å bestemme hvordan kulturen skal framstilles – og det er viktig at en stor del av folket er med.
- Det er uenighet om hvem som skal styre. En løsning kan være å ha en kombinasjon av taterne og fagpersoner slik at det ikke blir inhabilitet.
- Lokaler som forbindes med Misjonen klinger ikke godt for alle.
- Det er bra å ha fokus på de eldre for å bevare historien, det kan skapes møter mellom de eldre og de yngre. Ellers er Den kulturelle spaserstokken en mulighet for å søke midler til kulturprosjekter for eldre.

Wigdis:

- Er sterkt imot å bruke lokaler som Misjonen hadde ansvar for, eller tidligere barnehjem, som kulturhus eller felles sted for folket.
- En kollektiv oppreisning må være slik at alle kan benytte seg av den.
- Det kan være en idé å dele opp den kollektive oppreisningen, og bruke en del til et legat der yngre som vil starte for seg selv kan søke støtte fra.
- Det er viktig at det blir gjort noe for de eldre i folkegruppen, som har fått minimal oppreisning. De sitter på historiene og erfaringene. Også de som ikke har vokst opp blant folket bør få noe ut av dette.
- Dersom det blir aktuelt å etablere et sted, er det best å leie på åremål for å se hvordan det går først. Vi bør i så fall også vurdere å bruke det som allerede er

på plass, for eksempel gjøre endringer slik at Glomdalsmuseet kan være åpent for flere.

- NOUen så på situasjonen fram til 1980-tallet. Mye har endret seg.

Solveig:

- Det er alt for tidlig å bruke lokaler som knyttes til Misjonen.
- Rettferdsvederlagene til de som har opplevd overgrep har vært alt for lave. Den kollektive oppreisningen bør trekkes tilbake og man bør heller sørge for ordentlig erstatning til de som har lidd.
- Er imot å etablere noe nytt senter. Dersom det blir etablert et kulturhus må de uorganiserte involveres i hvordan pengene skal brukes.
- Vil ikke at de reisende skal styre midler.

Mona:

- Folket ikke bør styre erstatningen selv.
- Synes Sara kommer med gode forslag. Det er bra å ha med unge som tenker nytt, ser framover og har fokus på det positive.
- Det er mye uenigheter blant folk nå. Noe av midlene bør brukes til å lage forsoningsmøter rundt i landet. Det er mange som har ubesvarte spørsmål. En stor gruppe er ikke organiserte – men engasjerte. Det må åpnes for at også de kan bli hørt.
- Det er en lang og vanskelig prosess å bygge opp igjen tilliten hos folket etter det som har skjedd den siste tiden. Dette er noe som det må tas hensyn til før vi eventuelt kan komme fram til en ny driftsmodell for den kollektive oppreisningen.
- Det er altfor kort tid til å klare å kjøpe et eget sted innen utgangen av 2019. En midlertidig tilskuddsordning vil være det mest riktige nå, før flere av spørsmålene om hva som har skjedd med fond og senter er avklart.
- Dersom det etableres et sted må dette også driftes. Kanskje kan de årlige midlene framover brukes til drift av et sted for folket.

Jim-Roger:

- Før det blir satt i gang kulturprosjekter bør det ryddes opp i den individuelle erstatningen. Det blir feil å bruke millioner på kultur når for eksempel en dame som er tvangssterilisert har fått 60 000 kroner.
- I en ny løsning for den kollektive oppreisningen må taterne stå for kulturen og departementet for strukturen – altså ha ansvaret for midlene. Det er viktig å finne en løsning som er transparent, involverende og tillitsskapende. Det er viktig å bevare kultur og tradisjon – men også se framover. Det bør lages en løsning som legger opp til muligheter for folket, for eksempel ved å få kvalitetssikret sin kompetanse. I en ideell verden kunne et slikt sted også være et treffsted for moderne reisende, for eksempel kunne det inneholde innovasjons/nyskappingsprosjekter – hvis folket er klare for det.
- Utstillingen på Glomdalsmuseet er en del av den kollektive oppreisningen, det bør åpnes opp der slik at den får tillit i folket.

- Jim Roger ønsker en to-løpsprosess videre hvor departementet har egne allmøter med foreningene og deres medlemmer – og de uorganiserte, hver for seg.

Avsluttende kommentarer:

- Sara: Det kan se ut til at det kan bli utfordrende å få til et samarbeid, for å komme videre må det nok noen konfrontasjoner til – men uenighet behøver ikke være negativt. Det ser ut til å være enighet om at å etablere et eget sted for folket kan være en god idé.
- Lennart: Vi er enige om mye på tross av uenigheter. Vi er samme folket og alle ønsker å gjøre det beste for folket.

Nettside med informasjon til romanifolket/taterne

Departementet foreslår å lage en nettside med informasjon *til* folket. Tanken er at informasjon om oppfølgingen av NOUen skal være hovedtema, men det kan også være aktuelt å informere om andre ting som gjelder romanifolket/taterne. Departementet ønsker tilbakemeldinger på hva deltakerne i gruppa mener om dette, og innspill på hva en slik nettside bør inneholde.

Innspill fra deltakerne:

- Det er viktig at hele NOUen ligger på nettsiden.
- Siden bør ikke være et diskusjonsforum.
- Referat fra møtene i ressursgruppen kan legges der.
- Det er viktig at siden inneholder fakta og kunnskap. På siden bør departementet oppfordre folk til å lese NOUen.
- Det bør være en e-postadresse for spørsmål.

Videre arbeid

Hvordan mener gruppen vi skal legge opp arbeidet videre? Skal vi ha fysiske møter, kontakt per e-post – eller annet?

Ulike innspill fra deltakerne:

- Det er en god idé å møte hverandre.
- Det er viktig å sette datoer i god tid.
- Det bør være kort avstand mellom møtene – vi har ikke lang tid på å få brukt midlene.
- Jim Roger foreslår å bruke sommeren på å treffe folk og få innspill, og så jobbe effektivt ut over høsten.
- Dersom det skal være fysiske møter er det viktig at det kommer noe ut av det, at vi har et felles mål. Departementet må være klare på hva som er behovene i gruppa og ta på alvor hva vi vil snakke om.
- Vi har et ansvar overfor folket. Det er viktig å bruke tida riktig.
- Det er håp om at vi skal få dette til – vi er mer enige enn vi hadde trodd.

Avslutning

Ida ringer dere etter påske – det er også en anledning til å komme med innspill dere har kommet på i ettertid. Innspill kan selvsagt også sendes skriftlig til departementet. Departementet kommer tilbake med forslag til ny dato for senere møte.

Takk for oppmøtet og vel hjem!